

CHARTA SANCTI ANNEMUNDI
AD LUGDUNENSE SANCTI PETRI MONASTERIUM.

BREQUIGNY MONITUM.

Charta qua Annemundus, Lugdunensis præsul, A Lugdunensi Sancti Petri parthenoni dona confert, vel collata confirmat, pugnata cum charta Girarti, quæ nemini suspecta fuit. Ergo spurium censemus instrumentum quod Annemundo adscribitur. Sic censuerunt auctores Novæ Galliæ Christianæ, t. IV, col. 283. In hoc autem præcipue pugnata ambo hæc instrumenta, quod in charta Girarti monasterium Sancti Petri Lugdunensis ineunte sexto sæculo con-

ditum dicatur, et id testatur recepta in hac Ecclesia traditio; Annemundi vero charta dona memorat collata huic monasterio tribus ante sæculis, per Albertum nobilissimum virum, qui ibi duas filias Deo dicaverat. Inditus Annemundo archiepiscopi titulus suppositio instrumento mirilice congruit.

(Hanc chartam recudimus inter sæculorum VII et VIII ecclesiastica monumenta, tom. LXXXVIII, col. 1164.)

ANNO DOMINI DCLVI.

VERUS
RUTHENENSIS EPISCOPUS.

NOTITIA HISTORICA.

(Ex Gallia Christiana, tom. I.)

Re-censetur hic episcopus a Flodoardo inter alios B Patres qui anno 625 sederunt in concilio Rhemensi. Ad eum exstat epistola sancti Sulpitii, lituricensis episcopi. Ipse scripsit ad sanctum Desiderium nondum Cadurcensem episcopum, sed tunc Clotarii II thesaurarium. Vide duas ejus epistolas lib. v Antiquarum Lectionum Cantisii. Veri nomen exhibet fragmentum cujusdam vetustissimi diplomatis, quod Mailionius conjicit esse privilegium concessum a sancto

Farone, Meldensium episcopo, cœnobio Sanctæ Crucis, nunc Sancti Faronis. In fine autem inter plurimorum præsulum subscriptiones legitur: *Verus, licet peccator, Rotenus urbis episcopus, hoc privilegium consentiens subscripsi.* Hoc pretiosum monumentum, nunc asservatum in bibliotheca Sanctæ Genovefæ Paris. edidit Mabill. tom. IV Annal., pag. 752.

EPISTOLA AD SANCTUM DESIDERIUM CADURCENSEM EPISCOPUM.

(Vide supra, hujus tomi col. 263.)

ANNO DOMINI DCLIX.

SS. ELIGIUS ET AUDOENUS

NOVIOMENSIS ET ROTHOMAGENSIS EPISCOPI.

IN SANCTUM ELIGIUM NOTITIA HISTORICA.

(Gallia Christiana, tom. IX.)

Natus erat S. Eligius in villa Catalacensi apud C Lemovicæ, Eucherio et Terragia parentibus ingenuis, atque ex longa prosapia Christianis. Erat in urbe Lemovicina Abbo aurifex probatissimus, publicam fiscalis monetæ officinam gubernans. Huic a puero datus Eligius ut tirocinium poneret artis hujus, tantum profecit, ut brevi Clotario regi ob suam in con-

tinuandis fabricandisque ex gemmis et auro operibus innotesceret. Sic enim in ejus Vita S. Audoenus Rothomagensis antistes lib. I, cap. 5, in Spicil. tom. V: Factus aurifex peritissimus, atque in omni fabricandi arte doctissimus, invenit gratiam in oculis regis et coram cunctis optimatibus ejus. Et cap. 9: Mortuo interea Clotario rege Francorum, Dagober-

tus filius monarchiam regni solus obtinuit, a quo Eligius tanta familiaritate habitus est, ut plurimorum ejus felicitas ingens gigneret odium; si quidem oderant eum pravi quique, quoniam magnopere oderat ipse superbiam, diligebat veritatem. etc. Addit cap. 40: « Poterat magis ac magis in vigiliis, in jejuniis, atque in charitate; fabricabat in usum regis utensilia quam plurima ex auro et gemmis. » Fabricavit etiam S. Germani et S. Genovefæ apud Parisios, S. Martini apud Turones, SS. Severini, Piatonis, Quintini, Luciani, plurimasque aliorum sanctorum thecas. In ea vero non tantum arte, sed et in monetaria cum peritissimus integerrimusque juræ ac merito haberetur, monetarius et ipso regius factus est

apud Parisios; quod probant multi nummi aurei Lutetiae Parisiorum cuius sub Dagoberto I et Clodoveo II regibus, Eligii nomen præferentes: Artem suam dum exerceret adhuc laicus, sed spectata vir probitatis, tantaque religionis, ut hæreticis indefesso studio insectaretur, monasterium Solenniense edificavit in agro Lemovicino, Lutetiae vero parthenonem Sanctæ Auræ cum basilicis S. Martialis episcopi Lemovicensis intra urbem, et S. Pauli extra muros. « Fragrabat autem ejus ubique fama in tantum, inquit S. Audoenus, ut si qui ex Romana, vel Italica, aut Gothica, vel quacunque provincia, legationis fœdere, aut alia quacunq̃ ex causa, palatium regis Francorum adire pararent, non prius regi occurrerent, quam Eligium aggredierentur. » Ea de causa missus est ab ipso rege Dagoberto legatus in Britanniam ad Judicætem, qui officii sui oblitus, ad monita sancti viri probe respicit. Ob meritum tandem et sanctionem ad infulas Noviomenses assumptus est. *Elegimus*, etc. (Reliqua vide infra in Vita S. Eligii a S. Audoenus, lib. II, cap. 2, col. 514, et cap. 5, col. 515.)

Porro ex hoc disputatissimo S. Audoeni loco contendunt multi, negari non posse, Audoenum et Eligium ordinatos esse episcopos anno Christi 646; alii, iidemque doctissimi, nil officere quominus consecrati sint an. 640: cujus controversiæ discutendæ recurret locus in Ecclesia Rothomagensi, ubi agendus de sancto Audoenus. Cæterum Eligius in ipso sui præsulatus initio quæsitavit ac reperit corpus S. Quintini martyris, quod decenter collocavit; mox diocesim Tornacensem adiit, eruditique Flandros, Antuerpienses, Frisios, Suevos, Contracenses, adjutus a Tillone monacho; deinde adfuit translationi SS. Crispini et Crispiniani; mortem Flaocati majoris-domus Bur-

gundia prædixit; et interfuit concilio tertio Cabillonensi. Fundavit etiam monasteria duo, alterum virom Tornaci, puelleter alterum Noviomii; Clotarum III regem e sacro fonte suscepit; dedicavit ecclesiam Contracensem; elevavit reliquias SS. Piatonis, Chrysolii, Euberti, Bavonis et Fursæi. Quæ omnia suis characteribus chronologicis distinguere abstinemus, propterea quod derivandi sunt illi ex anno ordinationis ejus, de quo non ita pridem recrudescere visa est controversia. Anno xvi Clodovei II regis subscripsit celebri sancti Dionysii privilegio. Denique post morte Erchinoaldi majoris-domus, quam prædixerat, obiit ipse pridie Kalend. Decembris, vel anno 639, si consecratus est anno 640, vel anno 665, si consecratus est anno 646; sepulturamque accepit in ecclesia S. Lupi, quæ nunc intra mœnia urbis conclusa ejus nomine decoratur. Miraculis prophetisque sancti præsulis respondent homilia sexdecim præstantissime, quas habes in Bibliot. Patrum; epistola ad Desiderium Cadurcensem, et sermo ad plebem.

Calix ejus, sua ipsius opera fabricatus ex auro purissimo, gemmisque per circuitum cuppæ in parte exteriori, atque etiam in inferiori parte decoratus, asservatur religiose in sacrario montium Calensium, quibus a Bathilde regina in pignus pie recordationis datus est. Ad sacras quod spectat exuvias, translatae sunt paulo post a successore suo Mummoleno in adiculam cameratam pone majus altare. Subsecutæ dicuntur postea variis in temporibus variæ translationes, unde plurimæ ecclesiæ alioque sancti præsulis reliquiis sibi compararunt. Quam supra laudavimus sancti præsulis Vitam a sancto Audoenus conscriptam, probat Cointius tom. III pag. 475, quibusdam in locis fuisse interpolatam depravatamque.

IN SANCTUM AUDOENUM NOTITIA HISTORICA.

(Gallia Christiana, tom. XI.)

Præsul ille sanctissimus, cui primum nomen Dado, et quatuor olim dies festi in ecclesia Rothomagensi, natus erat Sanctiaci in Suessionibus, beatis Authario et Aiga parentibus, fratremque natu majorum habuit venerabilem Adonem. In aula educatus ab adolescentia sua, ad episcopos tandem post gestum aliquandiu sub Dagoberto I et sub Clotario II regibus referendarii munus, erectus est. Quoniam vero anno? ipse nos docet in Vita sancti Eligii, Spicil. tom. V, pag. 194, his verbis: « Convenientes igitur in unum (ego scilicet et Eligius) in civitatem Rothomagensem quarte decimo die mensis tertii, tertio anno Clodovei, juvenulli adhuc regis, die Dominica ante Litanias . . . consecrati sumus gratis ab episcopis pariter episcopi, ego Rodomo, ille Noviomus. » Certe ab anno 635, qui, quoquo modo computes annos Dagoberti I, ad regnum ejus pertinet, usque ad annum 648, longe post mortem Clodovei II, Dominica quæ proxime præcedit Litanias seu Rogationes, non incidit in diem 14 mensis Maii nisi anno 646. Ergo, aiunt plurimi, anno Christi 646 currebat annus tertius Clodovei II; ergo die 14 Maii ejusdem anni consecrati sunt episcopi et sanctus Eligius Noviomensis, et sanctus Audoenus Rothomag. Veruntamen doctissimi viri post Adrianum Valesium, qui epocham illam cum aliis chronologicis notis conciliare non potuerit, aliam computandi viam aggressi sunt. Dagobertus I, inquit, regnavit annis 6 in Austrasia, vivente patre; illi autem sex anni e numero sunt annorum 16 quos in universum regnasse perhibetur; ergo decem duntaxat restant computandi a morte Clotarii II; ergo obiit anno 638; ergo Clodoveus II eodem anno 638 regnare cœpit; ergo annus tertius regni ejus currebat cum anno 640; ergo non anno 640, sed anno 640, Eligius et Audoenus consecrati sunt episcopi. Quod si objicitur sanctos præsulés ex ipso S. Audoenus consecratos esse pridie Idus Maii Dominica

ante Litanias, quæ duo in annum 640 cadere non possunt, respondet Cointius *Annal. eccles. t. II, pag. 104 et seqq.*, Dominicam illam apud S. Audoenum significare non diem consecrationis, sed diem adventus ambarum præsulum in urbem Rothomagum. Venerunt quidem, inquit, Rothomagum pridie Idus Maii, sed consecrati sunt xii Kalendas Junii, qui revera dies cadebat anno 640, in Dominicam quæ antecedit Litanias. Mabillonius autem, cui solutio illa maxime arridet, quoniam et ipse pugnat pro anno 640, nihili facit veterissimi Ecclesiæ Noviomensis Kalendarii auctoritatem, quod S. Eligii ordinationem rejicit ad diem 14 Maii, ut pote quæ post annos forte centum, imo et ducentos ecclesiæ ejus fastis ascripta fuerit, vultque eos, qui hanc ordinationem primi Ecclesiæ suæ Kalendarii inscripserunt, ex loco Audoeni, obvio quidem sensu, sed non bene intellecto, eam reposuisse pridie Idus, seu die 14 mensis Maii, quæ die 21 reponenda erat. (*Annal. Bened. t. I, p. 377.*)

Promiseramus non semel in superiori volumine, argumentum illud a nobis diligentius inquisitum iri in ecclesia Rothomagensi, ubi ventum esset ad sanctum Audoenum. Sed quæ jam a Valesio, Cointio, Pagio, Mabillonio et aliis tam erudite tractata sunt, ne nos iterare dicendo frustra videremur, nihil novi de nostro additur, candidum lectorem admonemus, non aliam fere hic chronologiam in iis quæ ad annos regum Francorum prioris dynastiæ pertinent adhibendum iri ab illa, cui consulte adhæsere novissimæ historicorum Francorum collectionis auctores.

Obiit sanctus Audoenus ix Kalend. Septemb. post annos 43 regiminis, ex eo auctore qui Vitam ejus scripsit, Frigidus nonnullis dictus, et ex Orderico Vitali, anno itaque 683, in villa Clippiaco prope Lutetiam Parisiorum, unde corpus ejus relatum est Rothomagum in basilicam seu monasterium sancti Petri,

quod a multis retro sæculis non alio jam, quam ipsius sancti præsulis nomine appellatur.

Vitam ejus scribere auctores duo anonymi, quos habes apud Mallandiatas mense Augusto, tom. IV, pag. 805 et seqq. Ex his porro et quibusdam anælectis, quæ ibidem collegere doctissimi hagio-graphi, hæc selecta accipe. Benedictus est puerulus a sancto Columbano abbate in domo paterna apud Vulliacum seu Ussiacum villam pagi Brigensis. Dum adhuc in aula versaretur, hæresim Monothelitarum, quæ ex Oriente in Gallias proreperat, fortiter confutavit; simoniam pro viribus adortus est; multum adjuvit Adonem fratrem in fundanda Jotresensi diocæsi Meldensis monasterio, et ipse in eadem diocæsi fundavit Resbacense an. 654. Electus episcopus non statim consecrari se permisit; sed sacerdos ab episcopo Maticonensi Deodato ordinatus, peregrinationem in Hispaniam suscepit, qua in regione et verbum Dei disseminare non cessavit, et terram nimia siccitate laborantem curavit copiosis imbribus a Deo impetratis. In Galia re-^lux, factusque, ut jam diximus, anno 640 episcopus, baptizavit Amalbertum filium sancti Geremari; sanctum Vandregisilum primo subdiaconum, deinde diaconum ordinavit; sanctum Geremarium ad presbyteros evexit; interfuit concilio in Babylonensi; sanctum Filibertum abbatem Gemeticensem deceptus ab Ebroino tyranno ac falsis testibus mancipavit carceri, quicum postea, agnito suo errore, reconciliatus est amicitiamque renovavit; eundem sanctum abbatem ac sanctum Vandregisilum invicem dissidentes ad concordiam reduxit; reliquias sancti Mareulli transtulit, Ra-nobertum ab imminente cæde liberavit, et ab Ebroino latam adversus eum mortis sententiam in exilium commutavit. Subscripsit privilegium Chlodovei regis pro sancto Dionysio anno 635, privilegium Emmonis Senonensis archiepiscopi pro monasteriis S. Columbæ et S. Petri Vivi 658, privilegium Bertefridi Ambianensis episcopi pro Corbeia 663, et privilegium Drausii Sues-ionensis episcopi pro parthenone B. Mariæ 666. Præsens fuit morti S. Vandregisili anno 667. Circa id tempus S. Angadrismanum postea Oratorii abbatissam velavit. Childerici funus curavit an. 675. Insigne privilegium a Theoderico III rege obtinuit; Gislemarum patri suo insidiantem redarguit fortiter, eique vindictam divinam postea secuta præstixit: Waningo illustri ac potenti viro persuasit, ut monasterium Fiscannense fundaret; fulgentem vidit in acre cruce eo loci, ubi postea constructum est monasterium, primo Crux sancti Audoeni, deinde Crux sancti Lupredi dictum; alia ipse monasteria, ecclesiasque plurimas et xeno-

A dochia vel fundavit, vel salegit ut fundarentur. Romam perrexit ad limina apostolorum salutanda. Redux in diocæsim suam, pacem inter Austrasios et Neustrasios componere aggressus, Coloniæ petiit, unde ad suos iterum rediens, pie obdormivit in Domino apud villam Clippiacum, ix Kalendas Septembris, anno, ut jam dictum est, 685, multis et ante et post obitum claris miraculis. Quæ fere omnia hic promiscue recensita, suis in decursu hujus voluminis, quantum fieri poterit, chronologicis notis distinguere tentabimus.

Corpus sancti pontificis relatum in urbem suam, conditum est in basilica sancti Petri, quæ nunc suo nomine sancti Audoeni dicitur, in loco quem ipse præparaverat; sed post annos tres et menses novem translatum est a sancto Ansberto successore suo in locum editiorem ejusdem basilicæ ad orientalem partem altaris sancti Petri apostoli, ubi 165. [forte 185] annis requievit; tum Normannorum metu asportatum est primo Vadiniacum, deinde varia in loca, ac deum in Valkem monachorum diocæsis Trevirensis; sed Rothomagum paucis post baptismum Hollo-nem, in basilicam sui nominis relatum, et a Richardo I duce ornatissimo feretro donatum decimo sæculo. Medio fere undecimo, dum nova basilicæ illius fabrica erigebatur, per provincias circumvectum est ad collige idas fidelium in hoc opus eleemosynas. Verum anno 1162, impij Calvinistæ et monasterium exilarunt, et corpus sancti præsulis cum plerisque sanctorum aliorum exuviis igne consumpserunt. Superstunt tamen nonnullæ Rothomagensis antiq. quæ vel sacrilegas hagiomachorum illorum manus evaserunt, vel antea variis ecclesiis donatæ fuerant reliquias. Paucis post ejus obitum annis monasteria ejus in honorem construxere Herlemyndus Canonianorum episcopus, et Leutfredus.

De Vita sancti Eligii, quam scripsit sanctus Audoenus, diximus supra tom. IX in ipso sancto Eligio; dixerunt fusius solales nostri in Historia litteraria Fran. tom. III, pag. 626 et seqq. Scripsisse adhuc creditur sanctissimus præsul Vitam sancti Remigii, quam apud Helvetios in abbacia sancti Galli assertari dicunt. Præterea epistolam, quam scripsit ad sanctum Desiderium Cadurcensem episcopum, habes apud Canisium tom. V Antiq. Lectionum, pag. 512; sed merito illi adjudicatur ab eruditis, et tres illi versus de SS. Medardo et Gildardo, quos Samarthani in ipso sancto Gildardo transcribere, et ridicula quædam de anima Dagoberti regis charta, de qua monachus Sandionysianus apud Quercetanum tom. I, et Anthonius lib. IV, cap. 54.

S. ELIGII EPISCOPI NOVIOMENSIS

VITA

A SANCTO AUDOENO ROTHOMAGENSIS EPISCOPO SCRIPTA.

[Ex Spicilegio Acherii.]

MONITUM

IN VITAM SANCTI ELIGII.

Sancti Eligii Noviomensis episcopi Vitam, nullis immutatis, sed primigenia phrasi servata, prout mirum eam conscripsit S. Audoenus, si nonnulla, quæ ipsum Audoenum spectant, ab amanuensis addita exceperis, exoptarunt, meque ut eam emitterem frequentes et anxie interpellarunt viri docti, iique amici bene multi. Tandem abhinc duodecim annis descriptam e vetusto codice Corbeiensis bibliothecæ, et ad

D Conchensis monasterii ms. collatam edidi. Eam duos in libros dispartitam voluit auctor, alter quadraginta capita, octoginta alter complectitur.

Hæc quidem Acherius, quem miramur ita indigner in lectione ejus Vitæ versatum esse, ut in ea interpolatorum audaciam ac temeritatem non deprehenderet. Hæc enim eos tantum latere potest, qui aut nihil ad examen reducant, aut nihil vident. No-